

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 lipca 2019 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w składzie:

Przewodniczący:	sędzia Grażyna Łazowska
Sędziowie:	Grzegorz Tyrka del. Magdalena Kimel
Protokolant:	Dominika Smyrak

po rozpoznaniu w dniu 4 lipca 2019r. w Gliwicach

sprawy z powództwa M. D. (1)

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w J.

o świadczenie rekompensacyjne

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Rejonowego w Gliwicach

z dnia 3 września 2018 r. sygn. akt VI P 3/18

1. zmienia zaskarżony wyrok w pkt. 1, 3, 4 i oddala powództwo;
2. odstępuje od obciążania powoda kosztami procesu w postępowaniu przed Sądem I i II instancji.

(-) sędzia Grzegorz Tyrka (-) sędzia Grażyna Łazowska (-) sędzia del. Magdalena Kimel

„v.s.”

VIII Pa 1/19

UZASADNIENIE

Powód M. D. (2) domagał się zasądzenia od pozwanej (...) Spółki Akcyjnej w J. na swoją rzecz kwoty 10 000 zł tytułem rekompensaty za utratę prawa do bezpłatnego węgla, z ustawowymi odsetkami od dnia 28 listopada 2017 roku do dnia zapłaty oraz kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Na uzasadnienie podano, że powód był zatrudniony w Kopalni (...) w K., należącej do (...) Spółki Akcyjnej w K.. Pozwana nabyła Kopalnię (...) w K. i z dniem 1 sierpnia 2014 roku powód stał się pracownikiem pozwanej (art. 23¹ k.p.). Powód rozwiązał umowę o pracę w związku z nabyciem prawa do emerytury z dniem 8 października 2014 roku. Powód podał, że będąc emerytem, nabył prawo do deputatu węglowego. Pozwana faktycznie przyznała powodowi ekwiwalent pieniężny z tytułu prawa do bezpłatnego węgla za okres od dnia 8 października 2014 roku do dnia 31 grudnia 2014 roku z tym, że wypłata nastąpiła dnia 27 lutego 2015 roku. Powód oparł roszczenie na podstawie ustawy z dnia 12 października 2017 roku o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla (Dz.U. z 2017 roku, poz. 1971).

Pozwana wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda na swoją rzecz kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Na uzasadnienie podano, że pozwana przejęła powoda na podstawie art. 23¹ k.p., a to w następstwie nabycia kopalni węgla kamiennego. Pozwana przejęła od poprzedniego pracodawcy powoda do stosowania regulację wewnątrzzakładową – porozumienie zawarte w dniu 20 grudnia 2004 roku pomiędzy zarządem (...) Spółki Akcyjnej w K. a organizacjami związków zawodowych – ale wyłącznie w stosunku do przejętych pracowników (art. 241⁸ § 1 k.p.). Pozwana, powołując się na wyrok Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 9 lutego 2017 roku, w sprawie VIII Pa 144/16 podała, że powód nabywając prawo do emerytury, nie nabył prawa do deputatu węglowego dla emerytów. Po pierwsze, pozwana nie była związana porozumieniem z dnia 20 grudnia 2004 roku w stosunku do emerytów (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 czerwca 2010 roku, w sprawie I PK 23/10). Po drugie, nie obowiązuje ani układ zbiorowy pracy, ani porozumienie regulujące prawo do deputatu węglowego dla wszystkich emerytów i rencistów zatrudnionych w kopalniach węgla kamiennego, wchodzących w skład pozwanej. (...) Spółka Akcyjna w K., jak i pozwana odstąpiły od realizacji prawa do deputatu węglowego dla emerytów i rencistów. Pozwana podniosła, że powód nie spełnia przesłanek zawartych ustawy z dnia 12 października 2017 roku o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla (Dz.U. z 2017 roku, poz. 1971), bowiem w trakcie pobierania emerytury nie otrzymał deputatu węglowego do dnia 31 grudnia 2014 roku.

Wyrokiem z dnia 3 września 2018 roku Sąd Rejonowy w pkt. 1 zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 10 000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 28 lutego 2018 roku do dnia zapłaty, w pkt. 2 oddalił powództwo w pozostałym zakresie, w pkt 3 zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 1 350 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, w pkt. 4 nakazał pobrać od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Gliwicach kwotę 500 zł tytułem opłaty.

Sąd Rejonowy ustalił, że powód był zatrudniony w KWK (...) w K. na podstawie umowy o pracę w okresie od dnia 4 listopada 1987 roku do dnia 8 października 2014 roku. Do dnia 31 lipca 2014 roku pracodawcą powoda była (...) Spółka Akcyjna w K., w której obowiązywało porozumienie zawarte w dniu 20 grudnia 2004 roku pomiędzy zarządem (...) Spółki Akcyjnej w K. a organizacjami związków zawodowych – zwane dalej porozumieniem. Zgodnie z porozumieniem byli pracownicy, których stosunek pracy ustał w związku z nabyciem prawa do emerytury, posiadali prawo do bezpłatnego węgla (tzw. deputat węglowy) w naturze lub w ekwiwalencie pieniężnym. Z dniem 1 sierpnia 2014 roku pracodawcą powoda została pozwana w związku z nabyciem kopalni węgla kamiennego od (...) Spółki Akcyjnej w K.. Pozwana przejęła do stosowania porozumienie w stosunku do przejętych pracowników (art. 241⁸ § 1 k.p.).

Sąd Rejonowy ustalił, że (...) Spółka Akcyjna w K. oraz pozwana w związku z trudną sytuacją ekonomiczno-finansową od dnia 1 stycznia 2015 roku zlikwidowały prawa emerytów, rencistów do bezpłatnego węgla.

Sąd Rejonowy ustalił, że stosunek pracy powoda uległ rozwiązaniu z dniem 8 października 2014 roku, a to w związku z przejściem na emeryturę. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. przyznał powodowi prawo do emerytury, poczynając od dnia 8 sierpnia 2014 roku. Organ rentowy podjął wypłatę świadczenia w grudniu 2014 roku.

Sąd Rejonowy ustalił, że w lutym 2015 roku pozwana wypłaciła powodowi ekwiwalent pieniężny za deputat węglowy za miesiące 2014 roku, w których powód posiadał status emeryta. W dniu 27 listopada 2017 roku pozwana odmówiła przyznania powodowi rekompensaty z ustawy z dnia 12 października 2017 roku o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla, z uwagi na brak spełnienia przesłanki, o której stanowi art. 2 pkt. 1 ustawy.

Sąd Rejonowy uznał, że roszczenie powoda zasługiwało na uwzględnienie.

Sąd Rejonowy podniósł, że (...) Spółka Akcyjna w K. realizowała uprawnienia z tytułu prawa do bezpłatnego węgla w stosunku do emerytów i rencistów (byłych pracowników KWK (...)), których stosunek pracy uległ rozwiązaniu przed dniem 1 sierpnia 2014 roku na podstawie załącznika nr 14 do porozumienia z dnia 20 grudnia 2014 roku. (...) Spółka Akcyjna w K. skutecznie odstąpiła od realizacji prawa do bezpłatnego węgla wobec emerytów i rencistów, poczynając od dnia 1 stycznia 2015 roku.

Sąd Rejonowy ustalił, że z dniem 1 sierpnia 2014 roku pozwana przejęła na siebie obowiązek realizacji prawa do bezpłatnego węgla względem emerytów i rencistów z KWK (...) w K., którzy w chwili przejścia kopalni byli pracownikami, to jest dnia 1 sierpnia 2014 roku. Pozwana skutecznie odstąpiła od wypłaty deputatu węglowego dla emerytów i rencistów w roku 2015.

Sąd Rejonowy podniósł, że kwestią sporną było ustalenie, czy obowiązek realizacji prawa do bezpłatnego węgla odnosił się do pracowników z KWK (...) w K. po ich przejściu na emeryturę po dniu 1 sierpnia 2014 roku, a jeżeli tak, to na jakiej podstawie prawnej.

Sąd Rejonowy zgodził się z pozwaną, że od dnia 1 sierpnia 2014 roku wobec pracowników z KWK (...) w K. zastosowanie miały przepisy porozumienia z dnia 20 grudnia 2004 roku, ale tylko w zakresie praw i obowiązków wynikających ze stosunku pracy; natomiast nie miały zastosowania przepisy porozumienia z dnia 20 grudnia 2004 roku regulujące uprawnienia do bezpłatnego węgla dla osób niebędących pracownikami, bowiem osoby te nie łączyły z pozwaną stosunek pracy.

Sąd Rejonowy uznał, że osoby zatrudnione w KWK (...) w K., które nabyły prawo do emerytury w okresie od dnia 2 sierpnia do dnia 31 grudnia 2014 roku, posiadając prawo do deputatu węglowego za ten okres pomimo, że źródłem tego prawa nie jest porozumienie z dnia 20 grudnia 2004 roku.

Argumentacja Sądu Rejonowego przedstawiała się następująco: po pierwsze, w decyzji odmawiającej przyznania powodowi świadczenia rekompensacyjnego pozwana nie kwestionowała prawa do bezpłatnego węgla dla emerytów za 2014 rok, a zarzut braku prawa zgłoszony został przez pozwaną w toku postępowania; po drugie, z treści art. 2 ust. 1a ustawy o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla, utracone uprawnienie do deputatu węglowego dla emerytów mogło wynikać nie tylko z układów zbiorowych pracy, porozumień, ale także innych regulacji, które utraciły moc obowiązującą przed dniem wejścia w życie ustawy, na skutek zawartych porozumień lub dokonanych wypowiedzeń. W ocenie Sądu Rejonowego, odstępując na mocy uchwały zarządu z dnia 30 września 2014 roku od wypłaty deputatu węglowego dla emerytów w 2015 roku, pozwana zasięgiem swej regulacji obejmowała także pracowników KWK (...) w K., którym po przejściu na emeryturę faktycznie wypłacała deputat węglowy za 2014 rok.

Sąd Rejonowy uznał, że obowiązujące u pozwanej wewnątrzzakładowe źródła prawa do deputatu węglowego dla emerytów nie mogły pozbawić emerytów z KWK (...) w K., bowiem regulacje te naruszałyby zasadę równego traktowania

w zatrudnieniu. W związku z tym pozwana zdecydowała się wypłacić pracownikom z KWK (...) w K., którzy przeszli na emeryturę po dniu 31 lipca 2014 roku, ekwiwalent za deputat węglowy. Sąd Rejonowy stwierdził, że porozumienie z dnia 20 grudnia 2004 roku było stosowane przez pozwaną.

Sąd Rejonowy uznał, że dla spełnienia prawa do świadczenia rekompensacyjnego istotne jest uprawnienie do bezpłatnego węgla za rok 2014, a nie faktyczne pobranie tego świadczenia (czy wystąpienie z wnioskiem o to świadczenie), co wynika z art. 2 ust. 1 ustawy

z dnia 12 października 2017 roku o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla (Dz.U. z 2017 roku, poz. 1971).

Sąd Rejonowy uznał, że powód posiada prawo do rekompensaty. Powód rozwiązał stosunek pracy w związku z nabyciem prawa do emerytury w październiku 2014 roku. Powód faktycznie zaczął pobierać emeryturę w październiku 2014 roku. Nadto, mając ustalone prawo do emerytury i pobierając to świadczenie, powód był uprawniony do ekwiwalentu pieniężnego za bezpłatny węgiel na podstawie „innej regulacji”, która utraciła moc przed dniem wejścia w życie ustawy o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla.

O odsetkach Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 481 § 1 k.c. w związku z art. 300 k.p., licząc termin początkowy od dnia 28 lutego 2018 roku, tj. od dnia następnego po doręczeniu pozwanej odpisu pozwu, oddalając powództwo w pozostałym zakresie.

O kosztach procesu Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. i § 9 ust. 1 pkt. 2 w związku z pkt. 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz na podstawie art. 13 (i a contrario z art. 96 ustęp 1 punkt 4) ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2018 roku, poz. 300).

Pozwana wniosła apelację, domagając zmiany zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda na swoją rzecz zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych za obie instancje.

Pozwana zarzuciła naruszenie art. 2 ust. 1 lit. a) ustawy z dnia 12 października 2017 roku o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla (Dz.U. z 2017 roku, poz. 1971) poprzez nieprawidłową wykładnię i przyjęcie, że powodowi przysługuje rekompensata mimo, że do końca 2014 roku nie pobrał on ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla, a warunkiem nabycia prawa do rekompensaty jest pobranie deputatu węglowego (w naturze lub ekwiwalencie pieniężnym) do końca 2014 roku.

Powód wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie od pozwanej na swoją rzecz zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym według norm przepisanych.

Na uzasadnienie podano, że zaskarżony wyrok jest prawidłowy.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

apelacja zasługuje na uwzględnienie, ale z innych przyczyn, aniżeli podniesione przez pozwaną.

Należy podkreślić, co mocno zaakcentował Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów (zasadzie prawnej, z dnia 23 marca 1999 roku, w sprawie III CZP 59/98), że ustalenia sądu pierwszej instancji nie są dla sądu drugiej instancji wiążące, zatem obowiązek dokonywania ustaleń istnieje niezależnie od tego, czy wnoszący apelację podniósł zarzut dokonania wadliwych ustaleń faktycznych lub ich braku. Dokonanie przez sąd drugiej instancji ustaleń faktycznych umożliwia temu sądowi, stając się zarazem jego obowiązkiem, ustalenie podstawy prawnej wyroku, a więc dobór właściwego przepisu prawa materialnego, jego wykładnię oraz podjęcie aktu subsumcji. Innymi słowy, sąd II instancji, bez względu na stanowisko stron oraz zakres zarzutów, powinien zastosować właściwe przepisy prawa materialnego, a więc także usunąć ewentualne błędy prawne sądu pierwszej instancji, niezależnie od tego, czy zostały one wytknięte w apelacji. Jest jasne, że nienaprawienie tych błędów byłoby równoznaczne ze świadomym ich powieleniem w postępowaniu rozpoznawczym na wyższym szczeblu instancji, czego – zważywszy na istotę wymiaru sprawiedliwości i cele postępowania odwoławczego – nie można zaaprobować.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 lit. a) ustawy z dnia 12 października 2017 roku o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla (Dz.U. z 2017 roku, poz. 1971) – zwanej dalej ustawą – osobą uprawnioną do rekompensaty jest:

- a) emeryt (rencista) mający ustalone prawo do emerytury (renty z tytułu niezdolności do pracy), i pobierający to świadczenie,
- b) emeryt (rencista) uprawniony w trakcie pobierania emerytury (renty) do bezpłatnego węgla na podstawie układów zbiorowych pracy, porozumień lub innych regulacji obowiązujących w przedsiębiorstwie górniczym,
- c) emeryt (rencista), który został pozbawiony prawa do bezpłatnego węgla, bowiem układy zbiorowe pracy, porozumienia lub inne regulacje utraciły moc przed dniem 24 października 2017 roku (dzień następujący po dniu wejścia w życie ustawy), na skutek zawartych porozumień lub dokonanych wypowiedzeń.

Bezsporna jest okoliczność, że powód ma ustalone prawo do emerytury, którą pobiera od października 2014 roku. W lutym 2015 roku pozwana wypłaciła powodowi ekwiwalent pieniężny z tytułu prawa do bezpłatnego węgla za okres 2014 roku, kiedy powód rozwiązał stosunek pracy i uzyskał status emeryta. (...) Spółka Akcyjna w K. odstąpiła od realizacji prawa do bezpłatnego węgla dla emerytów, rencistów i innych uprawnionych osób (załącznik nr 14 do porozumienia z dnia 20 grudnia 2004 roku) ze skutkiem na dzień 31 grudnia 2014 roku.

Istota sporu sprowadzała się do ustalenia, czy powód, będąc emerytem, posiadał prawo do bezpłatnego węgla (tzw. deputatu węglowego) na podstawie układów zbiorowych pracy, porozumień lub innych regulacji obowiązujących u pozwanej, które utraciły moc przed dniem 24 października 2017 roku, na skutek zawartych porozumień lub dokonanych wypowiedzeń.

Powód podał, że będąc emerytem posiadał prawo do bezpłatnego węgla na podstawie załącznika nr 14 do porozumienia z dnia 20 grudnia 2004 roku zawartego pomiędzy zarządem (...) Spółki Akcyjnej w K. a organizacjami związków zawodowych (załącznik dotyczył prawa do bezpłatnego węgla dla emerytów, rencistów i innych uprawnionych osób). Pozwana oraz Sąd Rejonowy stanęły na stanowisku, że w stosunku do pracowników z KWK (...) w K., którzy nabyli prawo do emerytury po dniu 1 sierpnia 2014 roku (data przejścia pracowników (...) Spółki Akcyjnej w K. przez pozwaną w związku z nabyciem kopalni – art. 23¹ k.p.) nie mają zastosowania przepisy porozumienia z dnia 20 grudnia 2004 roku.

Należy uznać, że wyżej zaprezentowane stanowisko przez pozwaną i Sąd Rejonowy zasługuje na uwzględnienie. Pozwana odwołała się do poglądu Sądu Okręgowego w Gliwicach, wyrażonego w wyroku z dnia 9 lutego 2017 roku, w sprawie VIII Pa 144/16, który Sąd Orzekający podziela.

Należy przypomnieć, że na podstawie art. 241⁸ § 1 k.p. powodowi przysługiwały wszelkie pracownicze uprawnienia przewidziane w porozumieniu z dnia 20 grudnia 2004 roku, ale do końca trwania stosunku pracy. Porozumienie z dnia 20 grudnia 2004 roku nie ma zastosowania do uprawnienia powoda do bezpłatnego węgla po przejściu pracownika na emeryturę. Norma prawna zawarta w art. 241⁸ § 3 k.p. nie ma zastosowania, ponieważ reguluje ona sytuację, w której nowy pracodawca, przejmując zakład pracy oprócz pracowników, przejmuje także inne osoby np. emerytów, tj. kiedy w dacie przejścia zakładu przejmowane są także obowiązki względem emerytów. W niniejszej sprawie powód został przyjęty, będąc pracownikiem, i do niego ma zastosowanie wyłącznie art. 241⁸ § 1 k.p.

Należy zwrócić uwagę, że art. 241⁸ § 1 k.p. wprowadza zasadę, że w okresie roku od przejścia zakładu na nowego pracodawcę do pracowników stosuje się postanowienia układu, którym byli objęci przed przejściem zakładu pracy na nowego pracodawcę. Norma prawna zawarta w art. 241⁸ § 1 k.p. stanowi jedynie o stosowaniu dotychczasowego układu do pracowników, czyli do zakończenia stosunku pracy. Uregulowanie to nie dotyczy okresu po zakończeniu stosunku pracy. Wypowiedzenie układu zbiorowego pracy (porozumienia) przez poprzedniego pracodawcę po przejściu

pracowników do nowego pracodawcy, pozostaje bez znaczenia dla stosowania układu do przejętych pracowników przez nowego pracodawcę, albowiem art. 241⁸ § 1 zdanie 2 k.p. stanowi, że postanowienia tego układu stosuje się w brzmieniu obowiązującym w dniu przejścia zakładu pracy lub jego części na nowego pracodawcę. W związku z tym wypowiedzenie przez (...) Spółkę Akcyjną w K. prawa do bezpłatnego węgla dla emerytów, rencistów i innych uprawnionych osób (załącznik nr 14 do porozumienia z dnia 20 grudnia 2004 roku) – ze skutkiem na dzień 31 grudnia 2014 roku – nie miało wpływu na sytuację prawną powoda. Na aprobatę zasługuje stanowisko pozwanej, zgodnie z którym nie mogła wypowiedzieć porozumienia z dnia 20 grudnia 2004 roku, bowiem nie była jego stroną.

Na rozprawie apelacyjnej dnia 1 kwietnia 2019 roku, w sprawie VIII Pa 15/19, pełnomocnik pozwanej podała, że w pozwanej spółce ani nie obowiązuje układ zbiorowy pracy, ani inna jednolita regulacja normująca prawa i obowiązki pracowników oraz uprawnienia emerytów (rencistów). W poszczególnych kopalniach należących do pozwanej spółki obowiązują dawne regulacje kształtujące sytuację prawną pracowników, emerytów, rencistów, to jest sprzed powstania pozwanej spółki. W KWK (...) w K. wobec pracowników zastosowanie ma porozumienie z dnia 20 grudnia 2004 roku; natomiast w stosunku do pracowników, którzy nabyli prawo do emerytury po dniu 1 sierpnia 2014 roku brak jest jakichkolwiek regulacji prawnych, w tym normujących uprawnienia do bezpłatnego węgla. Pełnomocnik pozwanej wyjaśniła, że pracownikom KWK (...) w K., którzy nabyli prawo do emerytury w okresie od dnia 2 sierpnia do dnia 31 grudnia 2014 roku wypłacono ekwiwalent pieniężny z tytułu prawa do bezpłatnego węgla. Pozwana nie była świadoma, że wobec tych osób nie stosuje się porozumienia z dnia 20 grudnia 2004 roku. Pozwana ze spraw sądowych, w tym ze sprawy apelacyjnej zawisłej przed Sądem Okręgowym w Gliwicach (sygn. akt. VIII Pa 144/16) powzięła wiedzę, że wobec byłych pracowników KWK (...) w K. nie stosuje się porozumienia z dnia 20 grudnia 2004 roku (k.120). Pełnomocnik pozwanej dodała, że na podstawie jednorazowej uchwały zarządu z maja 2014 roku zdecydowano o wypłacie emerytom i rencistom (byłym pracownikom zakładów należących do pozwanej) ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy za 2014 rok w październiku 2014 roku (k.122). Uchwała stanowiła regulację prawną w zakresie uprawnienia do deputatu węglowego dla emerytów (rencistów), która nie utraciła bytu wskutek zawartego porozumienia lub dokonanego wypowiedzenia, bowiem była aktem zarządu pozwanej regulującym prawo do deputatu na dany rok. Uchwała została podjęta i wykonana w czasie, kiedy powód nie rozwiązał umowy o pracy w związku z przejściem na emeryturę.

W akta sprawy znajduje się uchwała zarządu pozwanej z dnia 30 września 2014 roku, zgodnie z którą zarząd odstąpił od wypłaty deputatu węglowego dla emerytów i rencistów w 2015 roku (k. 51). Należy zauważyć, że uchwała nie pozbawiała emerytów (rencistów) uprawnienia do bezpłatnego węgla na stałe, a jedynie zawieszala to uprawnienie w 2015 roku. Istotne jest to, że uchwała mogła odnieść skutek prawny w tych jednostkach organizacyjnych wchodzących w skład pozwanej, w których obowiązywały regulacje przyznające emerytom (rencistom) prawo do deputatu węglowego. W KWK (...) w K. nie obowiązywały regulacje, które przyznawałyby prawo do deputatu węglowego byłym pracownikom, którzy nabyli prawo do emerytury (renty) po dniu 1 sierpnia 2014 roku.

Zebrany w sprawie materiał dowodowy wskazuje, że nie zostały spełnione łącznie wszystkie przesłanki nabycia rekompensaty, o których stanowi art. 2 ust. 1) lit. a) ustawy. Powód, uzyskując status emeryta, nie posiadał uprawnienia do bezpłatnego węgla na podstawie regulacji (np. układu zbiorowego pracy, porozumienia, innej regulacji), która utraciła moc na skutek zawartych porozumień lub dokonanych wypowiedzeń. Powód otrzymał ekwiwalent pieniężny z tytułu prawa do bezpłatnego węgla, bowiem pozwana nie posiadała wiedzy, że nie mają zastosowania wobec powoda przepisy porozumienia z dnia 20 grudnia 2004 roku. Wbrew stanowisku Sądu Rejonowego, pozwana w toku postępowania mogła skutecznie podnieść zarzut, że wobec powoda - emeryta brak było regulacji normującej prawo do deputatu węglowego.

Niezrozumiałe dla Sądu Okręgowego jest stwierdzenie Sądu Rejonowego, że powód, będąc emerytem, posiadał prawo do deputatu węglowego na podstawie „innej regulacji” (k.97). Okoliczność wypłaty powodowi ekwiwalentu pieniężnego za kilka miesięcy 2014 roku (kiedy powód był emerytem) bez podstawy prawnej nie jest „inną regulacją”, o której stanowi art. 2 ust. 1 lit. a) ustawy. Nie można zgodzić się z twierdzeniem Sądu Rejonowego, że uchwała zarządu pozwanej o odstąpieniu od wypłaty deputatu węglowego dla emerytów i rencistów w 2015 roku obejmowała także

zakład – KWK (...) w K.. Uchwała ta nie mogła dotyczyć zakładu, w którym nie obowiązywała regulacja uprawniająca emerytów i rencistów do bezpłatnego węgla. Dodatkowo, uchwała dotyczy zawieszenia wypłaty świadczenia w 2015 roku, a nie pozbawienia prawa do deputatu węglowego na stałe wskutek wypowiedzenia regulacji. Norma prawna zawarta w art. 2 ust. 1 lit. a) ustawy wymaga, aby regulacja uprawniająca do bezpłatnego węgla utraciła na stałe moc, wskutek zawartych porozumień lub dokonanych wypowiedzeń.

Skoro powód nie spełnia przesłanek, o których stanowi art. 2 ust. 1 lit. a) ustawy, to na mocy art. 386 § 1 k.p.c. należało zmienić zaskarżony wyrok i oddalić powództwo.

O kosztach postępowania przed Sądami I i II instancji orzeczono na mocy art. 102 k.p.c., mając na uwadze fakty związane z samym przebiegiem procesu, to jest podstawę orzekania, szczególną zawilóść sprawy, subiektywne przekonanie powoda co do zasadności zgłoszonego roszczenia.

(-) Grzegorz Tyrka (-) Grażyna Łazowska (spr.) (-) Magdalena Kimel

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Zdanie odrębne

sędzi SO Grażyny Łazowskiej

do wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach

z dnia 4 lipca 2019 r., sygn. akt VIII Pa 1/19

Na podstawie art. 324 §2 kpc zgłaszam zdanie odrębne do wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach z 4 lipca 2019r. w sprawie o sygn. VIII Pa 1/19, ponieważ uważam, że powód jest osobą uprawnioną do świadczenia rekompensacyjnego w świetle uregulowań ustawy z dnia 12 października 2017 roku o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla (Dz.U. z 2017r.1971) i podzielam w tym zakresie stanowisko Sądu pierwszej instancji.

Po myśli art. 2 ust. 1 lit.a ww. ustawy osoba uprawniona do świadczenia rekompensacyjnego to emeryt, mający ustalone prawo do emerytury i pobierający to świadczenie, uprawniony w trakcie pobierania świadczenia z tytułu emerytury na podstawie postanowień układów zbiorowych pracy, porozumień lub innych regulacji obowiązujących w przedsiębiorstwie górniczym, które utraciły moc obowiązującą przed dniem wejścia w życie ustawy, na skutek zawartych porozumień lub dokonanych wypowiedzeń.

W mojej ocenie powód spełnia wszystkie wyżej wymienione przesłanki, a zatem słusznie Sąd pierwszej instancji przyznał mu prawo do świadczenia rekompensacyjnego.

Z ustaleń faktycznych w sprawie wynika, że powód był pracownikiem (...) SA w K. od 4 listopada 1987r. do 31 lipca 2014r., a świadczył pracę w KWK (...) w K.. W (...) SA obowiązywało Porozumienie zawarte w dniu 20 grudnia 2004r. pomiędzy zakładem pracy a organizacjami związków zawodowych, na mocy którego byli pracownicy, których stosunek pracy ustał w związku z nabyciem prawa do emerytury, posiadali prawo do bezpłatnego węgla (tzw. deputat węglowy) w naturze lub w ekwiwalencie pieniężnym. Z dniem 1 sierpnia 2014r. pracodawcą powoda została pozwana w związku z nabyciem KWK (...) od (...) SA.

Stosunek pracy powoda został rozwiązany w dniu 8 października 2014r. w związku z przejściem na emeryturę, którą od tej daty pobierał.

Za okres od 8 października do 31 grudnia 2014r. pozwana wypłaciła powodowi ekwiwalent pieniężny z tytułu prawa do bezpłatnego węgla. Bezsprzeczne w sprawie jest, że pozwana zrealizowała emerycki deputat węglowy za 2014r. wobec wszystkich pracowników KWK (...), którzy po 1 sierpnia 2014r przeszli na emeryturę, przy czym faktyczna wypłata ekwiwalentu pieniężnego miał miejsca w 2014 albo 2015r.

Obecnie w skład pozwanej wchodzi kopalnie węgla kamiennego: B.-Z.-J., B., K.-S. i P.. U pozwanej nie było żadnych wewnętrznych jednolitych przepisów dotyczących zasad wypłaty świadczeń dla emerytów, lecz były one realizowane w oparciu o regulacje obowiązujące w poszczególnych kopalniach. Na ich podstawie pozwana wypłacała wszystkim swoim emerytom świadczenia z tytułu prawa do bezpłatnego węgla do 2014r.

Bezspornym w sprawie jest, że pozwana nie była zobowiązana do wypłaty powodowi jako emerytowi deputatu węglowego na podstawie Porozumienia z 20 grudnia 2004r., bowiem jego regulacje miały zastosowanie tylko do przejętych pracowników a nie emerytów.

Jednakże pozwana wypłacała wszystkim przejętym pracownikom KWK (...), w tym powodowi, ekwiwalent pieniężny za deputat węglowy za miesiące 2014r, w których pracownicy uzyskali status emeryta. Mając na uwadze, że w dokumentacji dotyczącej wypłaty tego świadczenia pozwana powoływała się na Porozumienie z 20 grudnia 2004r. twierdząc, że pozwana dobrowolnie zobowiązała się do realizacji deputatu węglowego dla emerytów KWK (...) w zakresie przewidzianym w tym Porozumieniu.

Przyjęcie przez pozwaną tego zobowiązania i faktyczna jego realizacja, w mojej ocenie oznacza, że powód spełnia przesłankę „osoby uprawnionej” w rozumieniu art. 2 ust.1 lit.a bowiem jego prawo do bezpłatnego węgla wynika z „innych regulacji”, o których mowa w tym przepisie. Istotnym w sprawie jest, że pozwana w toku postępowania nie neguje uprawnienia powoda jako emeryta do deputatu węglowego za 2014r., a odmowę wypłaty mu świadczenia rekompensacyjnego uzasadnia tylko tym, że ekwiwalent pieniężny za emerycki węgiel został mu wypłacony w 2015, a nie 2014r. Podkreślenia wymaga, że na takiej samej podstawie – czyli, jednostronnego zobowiązania - pozwana wypłacała ekwiwalent z tytułu prawa do bezpłatnego węgla za 2014r. emerytom pozostałych kopalń wchodzących w jej skład, bowiem jak to wskazano w uzasadnieniu ocenianego wyroku, nie było u niej żadnej jednolitej regulacji normującej uprawnienia emerytów i respektowane były wewnętrzne przepisy obowiązujące w poszczególnych przejmowanych kopalniach.

Pozwana w odpowiedzi na pozew pisze : Zarząd wyszedł z założenia, że zakresie węgla deputatowego dla emerytów i rencistów w (...) Spółce (...) nie obowiązują żadne układy i porozumienia zbiorowe, więc możliwe było podjęcie uchwały w tym temacie („odstąpienia od wypłaty węgla deputatowego), a więc czynność jednostronna”. Emeryci z pozostałych kopalń otrzymali świadczenie rekompensacyjne, o czym pozwana informuje na swojej stronie internetowej. W mojej ocenie, sytuacja powoda nie różni się od sytuacji emerytów z pozostałych kopalń pozwanej.

Wszelkie wydatki w spółce akcyjnej, w tym w szczególności należącej do Skarbu Państwa, jaką jest pozwana, muszą mieć swoją podstawę prawną, a zatem nie mogą zaakceptować stanowiska pozwanej, że wypłacała emerytom z KWK (...) ekwiwalent za bezpłatny węgiel za 2014r. bez podstawy prawnej. A twierdzenie pełn. pozwanej zawarte w piśmie z 15.06.2018r. k.83, że powodowi wypłacono deputat węglowy za 2014r. na podstawie uznaniowej decyzji zarządu jest w świetle ustaleń faktycznych po prostu niewiarygodne i nielogiczne, jako że w innych pismach pozwana powołuje się na swoją trudną sytuację finansową. Wszak właśnie ta pogarszająca się sytuacja skutkowałą likwidacją prawa emerytów i rencistów do węgla deputatowego.

Wyrok Sądu Okręgowego w Gliwicach, sygn.akt VIII Pa 144/16, na który powołuje się pozwana został wydany w dniu 9 lutego 2017r. i dotyczył prawa do ekwiwalentu za 2015r., kiedy to bezspornie emeryci nie mieli prawa deputatu węglowego. Stanowisko pozwanej, że powód nie jest uprawniony do świadczenia rekompensacyjnego pozostaje też w sprzeczności z informacjami podawanymi przez nią na własnej stronie internetowej, gdzie w październiku 2017r. wskazywała, że emeryci KWK (...) winni składać wnioski o świadczenie rekompensacyjne w dyrekcji tej kopalni. Potwierdza to wniosek, że uprawnienie emerytów KWK (...) do deputatu węglowego w 2014r. nie było kwestionowane przez pozwaną, a w żaden sposób nie można uznać, że wypłata tego świadczenia nastąpiła na skutek niewiedzy czy błędu pozwanej.

Odnośnie argumentacji zaprezentowanej w uzasadnieniu ocenianego wyroku, wskazuję, że protokół rozprawy w sprawie VIII Pa 15/19 nie został dopuszczony w rozpoznawanej sprawie jako dowód, a zatem nie może być podstawą wydanego w sprawie rozstrzygnięcia.

Dodać należy, że uchwała zarządu pozwanej z maja 2014r., do której odwołuje się uzasadnienie ocenianego wyroku, nie ma żadnego związku z rozpoznawaną sprawą, gdyż została podjęta w maju 2014r. a zatem przed przejściem KWK (...) przez pozwaną. Natomiast uchwała zarządu pozwanej z 30 września 2014r., o odstąpieniu od wypłaty emerytom deputatu węglowego, moim zdaniem, jak najbardziej dotyczy również emerytów KWK (...), bowiem na tej podstawie pozwana zaprzestała wypłaty deputatu węglowego wszystkim swoim emerytom w 2015r. Przypomnieć należy, że odmowa wypłaty ekwiwalentu z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla w stosunku do wszystkich emerytów, w tym z KWK (...), była spowodowana trudną sytuacją finansową pozwanej, a nie tym, że emeryci z tej kopalni nie byli uprawnieni do tego świadczenia. W pełni uzasadnionym jest zatem twierdzenie, że gdyby nie trudna sytuacja finansowa pozwanej, deputat węglowy dla emerytów KWK (...) byłby nadal realizowany, a zatem błędne jest stwierdzenie, że uprawnienie do tego świadczenia w 2014r. było wynikiem jednorazowej decyzji pozwanej.

Nie zgadzam się również ze stanowiskiem Sądu Okręgowego, że okoliczność iż uchwała zarządu pozwanej z 30 września 2014r. dotyczy deputatu węglowego za 2015r. świadczy o tym, że nie nastąpiła trwała utrata prawa do tego świadczenia, czego wymaga art. 2 ust.1 lit a ustawy o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla. Argument ten ma przemawiać za tym, że powód również z tej przyczyny nie spełnia przesłanek tej ustawy. – bowiem nie doszło do utraty mocy regulacji uprawniających do bezpłatnego węgla wskutek zawartych porozumień lub dokonanych wypowiedzeń.

Nie można pominąć faktu, że zarząd pozwanej podjął w dniu 14.09.2015r. (k.62) kolejną uchwałę, na mocy której odstąpił o wypłaty węgla deputatowego emerytom i rencistom począwszy od 2016r. Podobnie jak poprzednia uchwała, dotyczyła ona emerytów i rencistów z wszystkich kopalń pozwanej. W konsekwencji, doszło do trwałej utraty prawa emerytów i rencistów pozwanej do bezpłatnego węgla i chociaż nie nastąpiło to ani w drodze „porozumienia” ani „wypowiedzenia”, nie stanowiło dla pozwanej przeszkody w wypłacie w grudniu 2017r. 35 382 świadczeń rekompensacyjnych uprawnionym osobom. (komunikat na stronie internetowej pozwanej).

Z tych wszystkich względów, mając również na uwadze cel ustawy o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla, stoję na stanowisku, że powód jest uprawniony do przewidzianego w ustawie świadczenia rekompensacyjnego, wobec czego apelacja winna podlegać oddaleniu.

(-) sędzia Grażyna Łazowska